

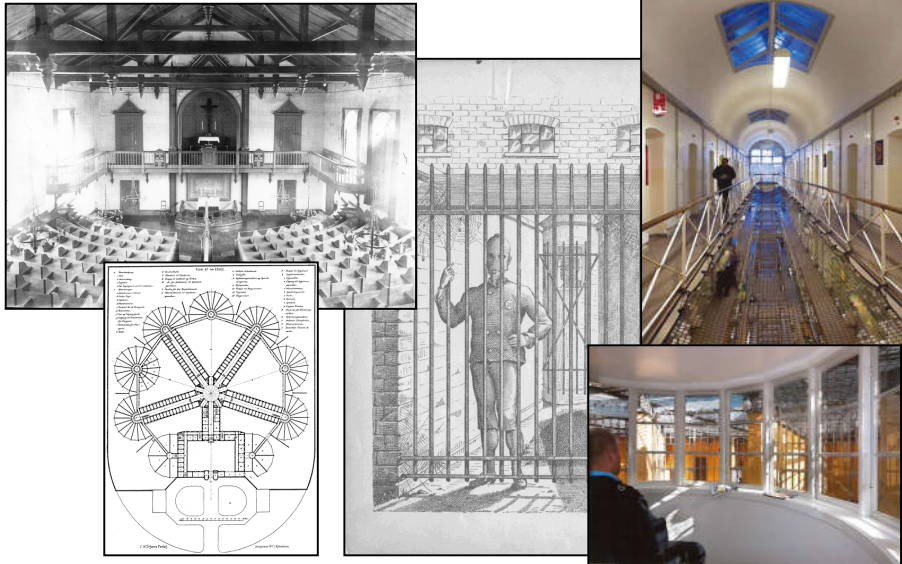
Regimet under varetægtsfængslingen

Professor Peter Scharff Smith
Christiansborg 7. oktober 2024

Hvad oplever frihedsberøvede som straf i
Danmark?

Fængselshistorien og isolationsarven

Pennsylvania-systemet var sejlivet i Skandinavien

- 1842 indføres Pennsylvania-modellen (isolation) for alle forbedringshusfanger
- 1846: Nyt arresthus reglement indfører isolation under varetægt
- Pennsylvania-systemet opgives først i starten af 1930'erne (ny straffelov 1933), men kun for afsonere
- I mellemtiden (Retsplejeloven 1916) har man indført et nyt rationale for brugen af isolation under varetægt i form af påvirkningsrisiko → Isolation under varetægt fortsætter

Debatt om isolation i varetægt i Danmark fra sidst i 1970'erne og frem

- Stor skepsis og modstand fra myndighederne i starten:
 - Rigsadvokaten beskrev i 1979 debatten om isolationens skadevirkninger som et «medieflip»
 - Samme år udtalte en tidligere vice-politidirektør, at «hvis isolation er tortur, er jeg den lille Rødhætte»

International menneskeretlig kritik af de skandinaviske lande fra 1990 og frem

- Man igangsatte en større undersøgelse om isolationens virkninger i Danmark
- I 1994 forelå undersøgelsen, der anbefalede, at man »ikke øger belastningen forbundet med varetægtsfængsling ved at anvende isolation» (Isolationsundersøgelsen 1994)

Danmark: Isolation i varetægt mod kollusion

År	Varetægt i isolation	Procent
1979	2.886	62 %
1981	2.544	54 %
1999	-	12,7 %
2003	476	7,7 %
2006	475	8,0 %
2009	210	3,2 %
2012	132	2,4 %
2014	36	0,7 %
2019	14	0,3 %
2022	0	0 %

Varetægt i dag

- Isolationslignende forhold
- Omkring 2/3 af de indsatte i Vestre fængsel sidder på cellen 23 timer i døgnet

Varetægtsfængsling Danmarks hårdeste straf?

Peter Scharff Smith og Janne Jakobsen

ÅRSRAT FOR DRØMMEFORMIDLETS FORLAG

Varetægtsregimet

- Isolation/isolationslignende forhold

- 27 %

- celle

- 18 %

- celle

- 31,7 %

- isola

- vare

- 31 d

- Få eller ingen kontakt med familie

- Minimal kontakt med familie

At sidde varetægtsfængslet er karakteriseret ved **stress, uvished, savn og psykisk pres. ... for den indsatte og meget ofte også for familien.**

- "Meget af den kommunikation, der foregår de indsatte imellem, er ikke egentlig snak med hinanden, det er mere sådan, at de bare snakker TIL hinanden. Folk er altså så pressede, - det kan være svært at forstå, når man ikke er i det." (varetægtsfængslet mand)
- "Det værste er savnet og så har man SÅ lidt kontakt. Man må ikke ringe og høre, hvordan de har det" (varetægtsfængslet far med to børn).

- En varetægtsfængslet kvinde i 30'erne beskriver den magtesløshed som hun oplever hver dag i varetægt:
- "Alting bliver sørget for, i stedet for du selv gør det. Du skal ikke gøre noget som helst og du har ikke noget at skulle have sagt. Du har ikke noget ansvar – du er ansvarsløs. Din identitet bliver pillet af. Og det er stressende. Dem, der sidder herinde i f.eks. to år, altså det er jo helt til grin. Jeg vil næsten sige, at det kan man ikke klare, hvis man bare har det lidt svært i forvejen."

Andel af igangsatte varetægtsfængslingsforløb med hhv. brevkontrol og besøgskontrol, procent

"Kunne være fantastisk at kunne snakke med sin kone [i telefon] (...) Har ikke mulighed for at høre om min søn er ok. Med Brev og besøgskontrol går der ofte tre uger mellem brevene, det problem er der mange der har"
(indsat i arresthus)

Figuren indeholder oplysninger om antallet af igangsatte varetægtsfængslingsforløb og ikke antallet af personer, der har været varetægtsfængslet

Kilde: Rigadvokaten, oplyst på forespørgsel • Hent data • Lavet med Datawrapper

Kilde: Menneskeret.dk

Nødvendige reformer

- Varetægtsregimet bør ændres, så det bliver mindre indgribende og mindre psykisk belastende for (de fleste) varetægtsfængslede og deres familier
- Brugen af B&B bør ændres og begrænses markant
- De fleste varetægtsfængslede bør kunne telefonere, som det f.eks. er muligt i England
- *Man bør have flere – ikke færre – rettigheder som varetægtsfængslet*